

SPOČETJE skupine AOOA – slovenske skupine mednarodne skupnosti AcOA/ACA¹

Jaz, odrasli otrok alkoholika in blodnjavi psihotik²

I. Uvod

Bila je nedelja 17.5. 1993. Svež, jasen dan. V bližnjem zvoniku vaške cerkve je pravkar odbilo šesto jutranjo uro. Ni mi bilo več spati. Zbudil sem se spočit, umite in čiste zavesti. Bilo je eno tistih juter, katera so se mi že kot otroku neizbrisno zapisala v spomin kot eno samo veliko, neizmerno bogastvo.

To bogastvo mi je bilo vredno še toliko več, ker se zanj ni bilo potrebno z nikomer prerekati. Nikakršne nevarnosti namreč ni bilo, da bi ga za koga zmanjkalo. Razočaranja in konflikte z drugimi sem namreč že od malega tako slabo prenašal, da sem se raje vsemu odpovedal, samo da ne bi prišlo do njih. Novega, dehteče čistega jutranjega življenja pa je bilo za vse vedno toliko, da se je bilo zanj potrebno samo odločiti in si ga vzeti.

Vzeti sem si ga pa znal. Tudi tokrat. Namesto da bi nasedel skušnjavam jutranjega poležavanja in razum vpregel v iskanje opravičil zanj, sem se na hitro pobral iz postelje. Razum se je takoj lotil smiselnega opravila. Pregledal je okoliščine, v katerih sem se nahajal.

Hiša,³ v kateri nas je moj poklicni kolega⁴ že tretji dan vadil v seminarju naravne meditacije – skrbne gospodinje ali gospodarji bi ga primerjali z uvajanjem novega sistema ureditve v preveč zanemarjenih notranjih prostorih – je bila še vsa v snu. Pa ne samo hiša. Tudi dvoriščna vrata so podobno očesnim vekam še vedno odločno preprečevala kakršenkoli prehod in notranjega sveta tišine v zunanji svet hrupa in nemirnega hitenja za tistim, kar se praviloma nahaja tik pred nosom.

»Če se boš hotel prepustiti vodenju tišine po neznanih gozdnih poteh, kjer njeno bogastvo ni več omejeno z zidovi,« me je nagovoril razum, »bo potrebno zbuditi najmanj enega človeka.«

Ob misli, da bom moral morda prenašati morebitno slabo voljo dvoriščnega ključarja, ki bo napetosti prezgodnjega vstajanja namesto na svoje sanjske

¹ Skupnost odraslih otrok alkoholikov, angl. Adult Childrens of Alcoholics (ACoA/ACA)

² To je uradna diagnoza moje motnje od leta 2011. O tem glej več v 27. opombi.

³ Gre za Hišo kruha pri Svetem Duhu pri Škofji Loki

⁴ Poklicni kolega je dr. B. P.

podobe stresel name, sem njegovo bujenje takoj opustil. Razum je moral poiskati manj konfliktno rešitev.

Ta trenutek je njegovo pozornost pritegnil strah. Sprožili so ga agresivni kričači, o katerih so me že v srednji šoli pri psihologiji poučili, da ji zaradi njihove nezavedne lažnosti imenujemo »sladke limone«. Nobene priložnosti niso zamudili, da bi me ponovno usmerili v suženjstvo navad po poroki ustvarjenega, pa kasneje izgubljenega kraljestva jutranjega poležavanja. Na vse možne načine so se trudili prikriti peklensko stisko, v katero so me speljali s svojimi zablodami. Z zastraševanjem so me hoteli odvrniti od sile življenja, ki me je s svojim »Najlepša jutra so zjutraj« to jutro vabila v svoje naročje, kot že dolgo ne.

»Če boš šel sam na jutranje potepanje v naravo, te bo žena - pravkar je v sosednjem prostoru obračala svoje sanje na drugo stran - sekirala, ker v lepa doživetja nisi povabil tudi nje,« je uspelo enemu prevpiti vse druge.

»Ne budi je, če nočeš postati strelovod njene jutranje nerazpoloženi,« je pod preobleko mojega navideznega prijatelja dodajal naslednji.

Računica skušnjave po nadaljevanju spanja je bila preprosta. Ker bi postal deležen ženske slabe volje tako v primeru, da bi jo zbudil, kot tudi v primeru, da bi jo pustil spati še naprej, je najbolje, da se poberem nazaj v posteljo.

»Tokrat ne bo njene slabe volje,« sem prisluhnil še drugemu, v zadnjih dneh precej prenovljenem in ojačanemu delu svoje notranjosti. »Danes ni nevarnosti niti za jutranjo zmrzal niti za dopoldansko ohladitev. Tako ona kot ti sta se v zadnjih dneh le precej vadila v držbi »biti pri sebi,« da bi ne prepoznavala načinov, ki so vaju še v nedavni preteklosti znala v najkrajšem času spraviti povsem iz sebe.

»Včeraj mi res ni nič omenila, naj jo zbudim, da se bova skupaj naužila svežega jutranjega zraka,« me je spomin razbremenil navade prevzemanja krivde za vse napetosti v najinem odnosu.

Nasprotovanja moji nameri kljub temu niso prenehala. V ospredje hrupnega kričanja so se prerinili navihanci.

»Do izhoda iz hiše je možno priti le preko hodnika in stopnic,« se je dobričal eden izmed njih. »Če bo žena uspela prespati tvoje ropotanje po sobi, pa tvoji kolegi ne bodo prespali mimohoda po škripajočih podnicah hodnika in stopnic. Prepričani bodo, da še navsezgodaj tlačiš nočno moro ...«

»Ropotanja vsekakor ne bo toliko, kot ga je bilo v planinskem domu na Korošici,« se je iz spomina oglasil moj vihravi, na skušnjave napuha in nečimrnosti alergičen mladenič. »Če sva preživela takrat,« me je trepljal po

ramah, »ko sva se sredi noči pred notranjim nemiro - zunanji se je okoli druge nočne ure končno umiril - umikala v opazovanje sončnega vzhoda preko treh nadstropij škripajočih se podnic, če sva preživela takrat, bova tudi tokrat! Če bodo vhodna vrata hiše zaklenjena, ključa pa nikjer, bo tudi tukaj prišlo prav straniščno okno. Če bodo pa odklenjena, bo potrebno rešiti le še problem dvoriščne ograje. Odklepanje dvoriščnih vrat pa bo lahko tudi to jutro prepuščeno redu in veselju njenega gospodarja.«

Prerekanja so minila. Nastal je mir. Notranjih ovir ni bilo več. Prisluhnil sem razumu, ki se je v celoti posvetil vprašanju, kako me bo spravil ven, na cesto, med travnike, v gozd, v neznano tišino, v preverjanje spoznanj, ki so nastala v zadnjih dneh.

V petih minutah sem bi pred težavo, ki sem jo moral dobesedno preskočiti. Ob slabi vesti, da se obnašam kot vasovalec, ki mu je šele jutro razkrilo past, v katero so ga ujele nočne strasti, sem se v kotu za hišo prerinil preko kamnitega zidu. Strah, da bi lahko katerega od kolegov vznemiril z vprašanjem: »Od kje se je pa ta znašel sredi koruznega polja,« mi je tja do prehoda na lokalno cesto - njen levi rokav mi je žugal z legalno potjo do hiše - stiskal prsni koš. Šele, ko sem zavil iz lokalne ceste in pustil za seboj tudi zadnje hiše v naselju, sem si oddahnil.

»Tako,« sem si odgovoril, »sedanj nimaš v vrsti pred seboj nikogar več. Nikomur več ne bo potrebno dajati prednost niti zaradi strahu pred konfliktom z njim, niti zaradi bojazni pred izgubo naklonjenosti, niti zaradi pohvale, ki bi si jo na ta način lahko pridobil.« Nobene moteče okoliščine ni bilo več, ki bi motile bistrino zavesti, s katero sem se zbudil v to jutro. V celoti sem se lahko posvetil dogajanju v svoji notranjosti.

»Življenje me ni pozabilo, celo bolj širokosrčno je z menoj, kot si zaslužim,« sem globoko zadihal občutke veselja nad življenjem. Prepričan sem bil, da sem po dolgih letih tavanja spet zašel na tisto notranjo pot, preko katere sem, predno sem si izbral življenjsko sopotnico, kar najbolj napolnil shrambe, iz katerih sem ji potem lahko širokogrudno delil. Bil sem prepričan, da se mi bo vrnitev na pravo pot v tem jutru potrdila tako, da bom ob teku v neznani svet odkril prave majhne izpostave nebeškega raja na zemlji.

II. GRADITEV DRUŽINE

Povrnjeno veselje nad življenjem mi je na široko razgrnilo spomine na pot, ki sem jo prehodil skupaj z ženo. »Po pravilni izbiri poklica je rešen še drugi veliki življenjski problem,« sem z velikim olajšanjem zabeležil začetek najine skupne poti v osebni dnevnik. Prepričan sem bil, da je trpljenje nad menoj končno prenehalo vihteti meč, ki bi presevalo moje moči.

Bistrina današnje jutranje zavesti mi je omogočila, da tokrat nisem vzel v nemar občutka z začetka najine skupne poti, ko mi ni bilo čisto prav, da po poklicu in sopotnici nisem mogel ustrezno začutiti tudi tretje poti do sreče v življenju, poti doživljanja smisla trpljenja.⁵ Svojo željo po razumevanju trpljenja sem tedaj zaradi strahu pred njim pometel pod preprogo s pogovorom: »Ne kliči vruga, ker ta tako ali tako prehitro pride kar sam.«

Res ga ni bilo potrebno klicati. Moje družinsko življenje se je po desetletju skupne hoje iz cvetoče zaljubljenosti in ljubezni postopno, korak za korakom spremenile v puščavno najhujše vrte.

Moja otopelost in zakrknjenost, v katero se mi je skrilo vse resnično lepo in dobro, je bila neprimerno hujša od tiste, v katero sem se kot otrok refleksno umaknil, da sem lahko preživel hlad in napetosti neskončnih prerekanj med očetom in mamo, napetosti, ki jih je oče vsake toliko časa popestril z epizodami popivanja.

Da je zlo na podoben način preizkušalo in oblikovalo kot otroka tudi moje dekle, bi lahko temeljiteje spoznal že kmalu potem, ko sva začela hoditi skupaj. Moj oče mi je, ko je izvedel za ime moje punce, zaupal precej svojih spominov na okolje, v katerem je odraščala. Zame je bila večina očetovih pripovedovanj vrednih manj kot nič, kajti oče moje punce se je v času, ko sva se spoznala, uspešno zdravil v programu dr. J. Ruglja. Nikomur, zlasti pa očetu nisem ostal dolžan, če je rekel kakšno žal besedo, ki se ni skladala s tem, kar sem videl in doživljal jaz. Zame je bila tastova abstinenca obliž na rane neuresničenih pričakovanj, ki sem jih brezupno gojil do zdravljenja enake očetove bolezni. Predvsem pa sem bil v dekletovo družino sprejet tako, kot sem si lahko samo želel.

Očetovi nasveti so bili zame samo njegove zablode, moja sprejetost pa je bila resničnost, ki sem jo užival z veliko žlico. Bila je utelešenje tistih predstav in pričakovanj, ki sem jih najmočneje sooblikoval takrat, ko so bile stiske zaradi prerekljivega in hladnega odnosa med očetom in mamo zame, njunega otroka pretežno breme in sem se iz njih umikal v svoj idealizirani notranji svet.

V ta svet sem se najprej umikal nevede, potem pa iz odkritega kljubovanja. Prezirati sem začel presoje in nasvete, ki sta mi jih delila zdaj eden, zdaj drugi starš. Prepričan sem bil v pravilnost svojega sveta lepega, resničnega, dobrega, prepričan v njegovo koristnost in uporabnost. Ta svet sem bil pripravljen spreminjati samo pod pritiskom na svoji koži doživetih negativnih izkušenj.

Da je ta notranji svet prepričan in pogledov ostal na eni točki močno izkrivljen, mi je trpljenje razkrilo šele v času oblikovanja lastnega

⁵ Mišljene so tri poti smisla življenja po V. E. Franklu.

družinskega gnezda. Kot otrok sem sebi nevede pripisal preveliko soodgovornost za nesrečo staršev. Krivega sem se počutil, ker jima vse moje otroške ustrezljivosti, prijaznosti, podredljivosti in odpovedovanja niso pomagale k toplejšemu, skladnejšemu in varnejšemu odnosu, ki sem ga tako močno potreboval. V sebi sem nevede skuhal zamero, na eni strani do mame, ker so njene upravičene slabe sodbe o očetovem popivanju nasprotovale moji predstavi in potrebi po dobrem očetu, na drugi strani pa do očeta, ker ni bil tak, da bi mojo potrebno lepo notranjo podobo o njem lahko z argumenti branil pred materinimi očitki.

Oče je včasih predolgo 'plaval', mati pa me je v strahu tako zame kot zase predolgo priklepala na rob življenjskega toka. Namesto da bi se zlasti ob očetovem vodenju odpiral v življenje, namesto da bi odraščal ob njunem skladnem odnosu, sem bojazljivo tičal v svojem svetu in čakal otoplitve.

Prišla je naravna otoplitev, puberteta. Ker se je svet, o katerem je govoril moj moralni učitelj⁶, skladal z maminimi nazori, njegovo modro udejanjanje v ustrezni mladinski skupini pa je presevalo pomanjkljivosti očetovega alkoholičnega sveta, sem se temu svetu v celoti prepustil.

V tem svetu se je začela v meni preko modrovanja o naravi ljubezni⁷ in opazovanju zaljubljenecv ozaveščati sila življenja, ki je močnejša od strahu pred njim. Iz otroštva praktično nepoznan svet se mi je začel razgrinjati v sobotnih, tja pozno v noč potekajočih se pogovorih⁸, ter v nedeljskih, ob izletih v hribe izkazujočih se neskončnih pozornostih in nežnostih, ki so si jih, izkazovali moji zaljubljeni, vedno bolj poparčkani vrstniki.

Ko so se začeli pari iz razkazovanja zaljubljenosti umikati v intimnejši svet ljubezenskega odnosa, iz katerega so kdaj pa kdaj po brodolomu tudi prek zaupnih pogovorov z menoj izplavali nazaj na površino življenja, sem začel naravo ljubezni slediti tam, kjer je še vedno na očeh vsem, če le hočejo vzeti v roke knjige in jih brati. S Kareninovo Ano, posojal mi jo je Tolstoj, pa z Romeom in Julijo, ki jo je med drugim tudi zame opisal Dane Zajc, sem hodil okoli in iskal sogovornike. Če so bili sogovorniki dekleta, marsikdaj nismo več ločevali, o kom se pogovarjamo, koga spoznavamo, komu se približujemo. Na obzorju mojega življenja se je začela pojavljati moja bodoča žena. Tri dni preden sem se še kot študent zadnjega letnika znašel za gimnazijskim katedrom pred njo v vlogi njenega profesorja, sva začela hoditi.

»Niste zmožni prave partnerske ljubezni, lahko tudi zato, ker jo tudi sami niste dovolj izkusili, pa še to, kar ste jo, sta jo zapackali z alkoholom,« sem bil odrezav v svojem kljubovanju staršem, če so skušali mojo

⁶ Pod moralnim učiteljem je v tem tekstu mišljen duhovnik-katehet.

⁷ Kot najstnik sem se vneto spraševal npr. o tem, kdaj je fant zadosti zrel za to, da začne hoditi z dekletom.

⁸ Srečanja mladinske verske skupine so bila ob sobotah zvečer.

neizkušeno, v vero v pristno ljubezen prepojeno dušo sklatiti v naročje svojih vsakodnevnih hladnih odnosov. »Jaz jo vidim, jo čutim, jo imam, jo dajem, jo prejemam. Vzajemno. Vem, da mi bo uspelo,« sem postajal vzneseno prepričan v svojo prihodnost.

»Stiske, ki jih bo življenje prineslo v moj partnerski odnos, bodo kot nalašč, da se bom še bolj razdal, da bom preko odpovedovanja še bolj potrdil svojo predanost dekletu,« sem se kopal v občudovanju lastne moči in nečimrnosti. Spregledoval sem, da lahko dajem samo to, kar mi je bilo danega. Od sebe sem pričakoval nemogoče. Pravilo »če nimaš, ti še vojska ne more vzeti« zame ni obstajalo. Da ne bi mogel dati vsega, kar bo moje dekle potrebovalo in zlasti, da tudi ni prav, da sem odgovoren za izpolnjevanje vseh njenih želja, od katerih so zanjo nekatere lahko neizmerno pomembne, na žalost pa hudo zmotne, na to niti pomislil nisem.

Pa tudi ni bilo potrebno. Nevede sem se odločil za deklo, ki je bila, tako kot jaz, navajena potrpeti in ki ji je neizmerno veliko pomenilo to, da je sprejeta. »Bila sva in bova zadovoljna z malim, samo da bova imela drug drugega,« sva bežala pred vsem, kar bi naju lahko razdvojilo. Zdelo se mama je nepomembno, ali bova imela streho nad glavo. Pomembno je bilo samo to, da sva imela drug drugega.

Nisem vedel, da sem nasedel mitu romantične ljubezni⁹ in da nosim v sebi mit tragičnega junaka. Tisto voljno in zavestno trpljenje, ki je včasih obvladljivo samo še z načelno vero v njegovo smiselnost na eni strani in ki zaradi v nebo vpijočih naivnosti in pomankanja modrosti le počasi plemeniti zaljubljenost v kleno ljubezen na drugi strani, je bilo meni tuje, nedoumljivo.

Bilo je kot v filmu. Življenje naju je dobesedno nosilo na perutih. Za seboj sva puščala vsak svoje otroške, iz zapuščenosti izhajajoče predstave o tem, da sva nerazumljena, samosvoja, drugačna, osamljena, da nisva vredna ljubezni, da morda ne bova nikomur pripadala, da je velik del življenja trpljenje, od njega pa želiva dokončno pobegniti. Za seboj sva puščala dneve in noči pogovorov in nežnosti, ki so plast za plastjo talile tiste obročne nezaupanja in bojazni, za katerimi je bila varno spravljen najboljši plemeniti od vseh človeških potreb, potreba po ljubiti.

Po štirih letih sva si brezpogojno ljubezen tudi javno priznala. Malo so me v pripravi na poroko sicer presenetili nekateri ženini pomisleki, toda bili so izrečeni iskreno in to mi je zadoščalo.

Odpovedal sem se nasledstvu na očetovem domu in z očetovim denarjem kupil zgornje nadstropje tastove dvodružinske stanovanjske hiše. Tast je

⁹ O mitu romantične ljubezni glej npr. Peck, Morgan Scott, Ljubezen in duhovna rast, Ljubljana, Mladinska knjiga, 1991, str. 68-70

lahko s kupnino izplačal brata na kmetiji, iz katere je izviral in s tem končal dolgoletne rodbinske zdrahe, o katerih mi je med drugim govoril oče. Veselje nad tem, da je tast končno postal gospodar na kmetiji, je po dogem času proslavil na svoj standardni način. Po izplačilu zadnjega obroka kupnine je ponovno segel po pijači. Prišel sem iz dežja pod kap.

Žena je ob izbiri najinega stanovanja nergala, sam pa sem zaključeval: »Stanovanja v hiši mojih staršev se brani, čeprav se z mojo mamo še kar dobro razume, doma noče biti. Šla bi živet nekam na morje ali Kras. Vedno bo moral biti vsaj nekdo od naju malo bolj pri tleh. Tokrat sem to jaz, naslednjič bo to ona. To je partnerstvo.«

S tem modrovanjem sem zaobšel potres, ki je nastal ob podiranju mita pri ženi o tistem princu na belem konju, ki ji bo uresničeval vse njene sanje. V meni je moral razum napeti vse sile, da je ostal ta mit v mojih očeh nepoškodovan. Občutke krivde za zlom tastove abstinence sem odrinil od sebe s tolažbo: »Saj končno ne bom živel z njim, ampak z njegovo hčerko.« Vseeno pa nisem mogel umiriti strahu, ki se je prebudil v kosteh.

Ob odločanju za prvega otroka sem se moral prvič jasno soočiti s svojim nerazumevanjem in nesprejemanjem ženinih besed, da bi se rada še malo naužila življenja. »Saj sva se vzela tudi zato, da bi v ljubečem odnosu otrokom delila to, kar ni bilo dano nama,« sem vedno pogosteje ponavljal svoje prepričanje o enem od najinih življenjskih poslanstev.

Dodatni strah mi je vedno bolj vzbujal tudi ženin zaključek študija, ki se je začel vse bolj odmikati. Knjige za študij materinega jezika je namreč vedno bolj pogosto zamenjevala z okultno literaturo, ki jo je prebirala do zgodnih jutranjih ur.

»Najmočnejši od vseh motivov, ki usmerjajo človeško vedenje, je materinski motiv,¹⁰ saj zaradi svoje jakosti celo simbolizira kljubovalno moč ljubezni,« sem iskal napotkov v znanju, s katerim sem razpolagal. Če bo ženo kaj ponovno vrnilo v smiselni življenjski tok in ji morda celo razgrnilo smisel pravočasnega zaključka študija, če bo katera sila res močnejša od meni nepoznanih, ki jo vlečejo na stranpota, bo to otrok,« sem premišljeval o občečloveških izkušnjah in eksperimentalnih podatkih, da živa bitja premagamo največ ovir takrat, ko sem moramo boriti za svoje mladiče.

Sin se je rodil prej, predno se je rodila ženina diploma. Užival sem v zavedanju, da sem obema pomagal blažiti trpljenje od porodu, užival v ženinih potezah na sinovem obrazu, užival, da imam naslednika. Bil sem zadovoljen, ker sem lahko svoje veselje delil z vso ženino primarno družino. Podoživljal sem sprejetost, kakršne sem bil deležen, ko so se najine poti prekrižale. V

¹⁰ O eksperimentalno ugotovljeni jakosti materinskega nagona glej Rot, N., Obča psihologija, Mladinska knjiga, Ljubljana 1973, str. 193

svojem veselju nisem opazil, da je začela žena izgublјati nadzor nad svojim odnosom do hrane. Pa tudi vedel nisem, da se lahko človek z njo uničuje tako, kot s pijačo, da obstaja poleg alkoholizma tudi zasvajanje s hrano.

Drugi otrok je do konca poležaval v ženinem telesu šele potem, ko sem ženo soočil s svojo odločitvijo, da bo v primeru prekinitve nosečnosti izgubila ne samo njo, bila je hčerka, ampak tudi mene. Po rojstvu sem kmalu začel delati v dveh, po potrebi pa tudi v treh izmenah. Ponoči sem vstajal in pestoval hčerine želodčne krče, zjutraj raznašal časopise, dopoldan hodil v službo, popoldan zidal z očetom, če pa je ostalo še kaj časa in vedno ga je moralo, sem zvečer pral plenice. Bil sem zadovoljen. Imel sem se možnost razdajati, bil sem koristen, živel sem za druge ljudi. Moje, v otroštvu neuresničeno pričakovanje, da bom z brezmejnim odpovedovanjem, kar zanikanjem samega sebe, preprečil hladnost prerekanj med očetom in mamo, je končno obrodilo sadove. Ko je ženi po prezgodaj zaključenem dojenju uspelo zaključiti še študij, sem upal, da so najbolj naporna leta ustvarjanja lastne družine za nama.

Bil je račun brez krčmarja. Moje, iz izčrpanosti in neprestanega garanja izhajajoče pričakovanje plačila ni upoštevalo niti mojega niti ženinega, nama obema še vedno zakritega tistega dela osebnosti, ki se oblikuje, ko se človek v svojem življenju prvič sooča z najmočnejšo od vseh telesnih in socialnih potreb, s potrebo po združenju z nasprotnim spolom.¹¹

Ko sta prišla najina otroka v starost treh oziroma štirih let, so se začela v moji notranjosti sprožati čustva, ki so presegala moč moje volje. Tisti moji delavnosti (in iz nje izvirajoči utrujenosti), v katero sem do sedaj lahko elegantno kanaliziral čustva strahu in bojazni pred življenjem, so se začeli pritikati občutki obtoževanj, jeze, krivde, obupa. V meni se je sprožal neznanski bes, kadar se ni dogajalo vse tako, kot sem bil prepričan, da se mora. Vedno bolj nemočno sem opazoval, kako se proti svoji volji in moralnim načelom tako do žene kot do otrok vedno pogosteje obnašam enako, kot se je obnašal moj oče do mene in moje matere.

Da postajam kopija tistega očetovega vedenja, ki mi je kot otroku povzročilo toliko strahu in gorja, sem najočitneje videl, ko sem nekoč v jezi vrgel delovno orodje ob tla s tako silo, da je sin odskočil, ker je mislil, da ga bom vrgel vanj. Zdrznil sem se ob spominu na kladivo, čigar roč je oče zlomil v enakih okoliščinah, na koncu pa odlomljenega roča na moje veliko presenečenje ni vrgel vame, ampak ga je pobral in mirno položil v kot sobe, ki jo je ometaval.¹²

¹¹ Človek se prvič sreča s potrebo po združenju z nasprotnim spolom med tretjim in šestim letom starosti, to je v obdobju Ojdipove faze razvoja libida.

¹² Moj oče je bil izučen zidar.

III. PODIRANJE

Razklanost, ker sem se do žene vedno pogosteje vedel točno tako, kot sem v mladostnem kljubovanju staršem zatrjeval, da se mi ne bo nikoli zgodilo, otrokoma pa dajal vedno več tega, kar je meni kot otroku tako grenilo življenje, se je vedno bolj povečevala. Vedno bolj sem bil prepričan, da so glavni vzroki za hude razpoke, ki so maličile najin odnos, najine v primarnih družinah prevzete podobe očeta in mame. Bil sem prepričan, da dvigujeta otroka iz najinih podzavesti tiste predstave o obnašanju moškega in ženske in nanje vezana zatrta čustva, ki sva jih kot otroka presnela od svojih staršev, ne da bi se tega sploh zavedala. Po nekaj letih neuspešnih poskusov, da bi jih sama prenovila in ustvarila skladen odnos, sva zaprosila za pomoč strokovnjaka specialista - alkohologa. Pri izbiri sva brez težav našla skupen jezik. Bila sva si edina, da izbirava najboljšega.¹³

Skoraj vse v njegovem programu okrevanja mi oz. nama je bilo sprejemljivo. S pomočjo teka sem že kot otrok, pa tudi kasneje kot dijak, študent in zaposleni, ne da bi se tega zavedal, prihajal bolj k sebi, včasih zato, ker sem bil tako hitreje v svetišču svojega moralnega vzgojitelja, včasih, ker sem preko jutranjega raznašanja časopisa prišel do denarja za materialno neodvisnost pri udejanjanju sveta, v katerega zlasti oče ni verjel, včasih, ker me je tek vračal v zbranost pri študiju potem, ko so odpovedali že vsi drugi načini.

S pomočjo hribov sem se kot najstnik na novo rodil iz zaprtosti vase v življenje v družbi. Zdaj je bilo pred menoj, da se ob pomoči teka in hribov prebijem iz puščave prestrašene otopelosti v svet zrele odraslosti.

Branje knjig, ne samo strokovnih, ampak tudi leposlovnih, pogovori o njih. Delo v skupini. Vse, kar sem nekoč že imel.

»Sedaj bova pod ustreznim strokovnim vodstvom skupaj gradila in ustvarila to, čemur sama nisva bila kos,« sem se veselil tega, da nama bo tako družinsko kot poklicno življenje končno uspelo postaviti na dovolj trdne temelje. Strah pred svetovalčevo pogosto uporabljeno prakso razdiranja zakonov sem krotil s prepričanjem, da mu je pri nama tako ali tako ne bo potrebno uporabiti. »Drug drugemu sva se zavestno predala iz čistih nagibov,« sem še vedno povsem jasno in gotovo čutil temelj najine zveze.

Z veliko vnemo sem se lotil preraščanja navad, ki so me ukleščile s svojim trdim prijemom. Že po enem mesecu dela v skupini sem svoje stalno utrjevanje očetovega prepričanja, da sem nesposoben za kakršnokoli praktično (beri zidarsko) delo, zamenjal s ključovalno odločitvijo, da bom v dnevni

¹³ Izbrala sva alkohologa dr. J. R.

sobi obnovil estrih. »Tudi če ga bom kaj polomil, bolj ga ne morem, kot ga je polomil tast¹⁴, ki je pri graditvi plošče najinega stanovanja zaradi pijače pozabil vanjo vstaviti nekatere železne vezi,« sem se hrabil. Ženinega strahu pred prenovo stanovanja sem se otresel tako, da sem jo spomnil na njeno že nekaj let staro željo, da bi imela v stanovanju rada namesto zamazanega toplega poda pluto.

Lotil sem se prenove stanovanja in nehote prižgal zažigalno vrstico eksplozij, ki so v nekaj mesecih do tal porušile ali omajale vsa moja prepričanja o ženi, v katera sem verjel. Najprej so ženini oceni, da nisem več pri zdravi pameti, priskočili na pomoč njeni starši in preko obojih policija zaradi obtožbe, da v svoji norosti podiram stanovanje. Ko sta policaja videla urejeno prenavljanje stanovanja in slišala moje besede o tem, kaj delam, sta pospravila beležki v žep in odšla. Potem sem moral za pomoč pri prenovi stanovanja prositi svojega najboljšega mladostnega prijatelja in njegovo ženo,¹⁵ da sta bili priči podpisa preklica izjave moje žene o mojem spolnem deliktu, ki jo je izrekla nek sobotni večer pred policistoma in svojimi starši.¹⁶

Žena je v prenovo stanovanja vključila najinega svetovalca. On je zaradi nepoznavanja narave tistih njenih otroških strahov pred kdaj pa kdaj zelo fizično grobim očetom alkoholikom, ki so se sprožili in nevede prenašali name, v prenovo vključil psihiatrično ustanovo, s katero je bil v neprestanih strokovnih sporih. Prvič v življenju sem bil v bolnici in to prisilno. Za vikend. Trije dnevi, v katerih so počivali tudi zdravniki-psihiatri, so bili zadosti, da sem se spočil od simultanke, ki sem jo igral z ženo, z obojimi starši, s svetovalcem, z direktorico v službi. Bilo je zadosti, da je bila svetovalčeva napaka o moji duševni motenosti strokovno preverjena in potrjena. Že v ponedeljek sem bil odpuščen iz bolnice, čeprav bi moral biti njej na opazovanja po doktrini cel teden.

Strokovno mnenje,¹⁷ ki sem ga dobil napisanega črno na belem, sem v službi takoj posredoval svoji direktorici¹⁸ zato, da potem v takratnih samoupravnih organih ni mogla nič več ovirati mojega strokovnega dela po principu »nor predlagatelj - nori predlogi«, če so bili ti predlogi v nasprotju s takratno politično voljo, ki ji je zvesto služila.

Celotno okolje v katerem sem živel in delal, je bilo v šoku. Nič več nisem bil pripravljen igrati vloge tihega, neopaznega, potrpežljivega

¹⁴ Tast je bil poleg ostalega tudi priučen zidar.

¹⁵ Gre za zakonca B.B. in N. B.

¹⁶ Če bi prišla pred policistoma izrečena lažna obtožba o spolnem deliktu v javnost, bi bilo najverjetneje konec moje poklicne kariere šolskega svetovalnega delavca.

¹⁷ Strokovno mnenje je podpisal psihiater dr. F. Š.

¹⁸ Moja direktorica je bila mag. V. R.

predpražnika. Nič več se nisem bil pripravljen odpovedovati samemu sebi v praznem upanju, da bodo drugi opazili, kako sem že davno prestopil vse meje (po)trpljenja, ki sem ga bil zmožen nositi in ki je bilo še smiselno.

Nadaljeval sem s prenovo stanovanja. Po dogodku, v katerem se me je fizično lotila skoraj vsa tastova družina, sem pobral otroka in se odseli v sosednji kraj v prazno staro kmečko hišo, s katero sta razpolagala že omenjeni moj najboljši mladostni prijatelj in njegova žena. Upal sem, da bosta otroka za ženo kljub vsemu močnejši magnet od mehanizmov, ki so jo priklepali na matično gnezdo njenih staršev. Tiho sem upal, da jo bodo otroci dobesedno izruvali iz okolja, ki jo je s svojo alkoholno kulturo trdno držalo v svojih kleščah.

Prekinil sem sodelovanje s svetovalcem. »Mojster, ki je šele v petem poskusu prenehal graditi svoj boljši partnerski odnos z razdiranjem prejšnjega,¹⁹ najinega odnosa ne bo znal prenoviti. »Krivdo za razočaranje nad menoj, v katerega žena nevede prenašala svoja huda otroška razočaranja nad očetom iz že zdavnaj pozabljene otroške zagledanosti vanj²⁰, svetovalec še vedno v celoti pripisuje meni,« sem bil povsem jasen v spoznanju, v čem je problem ženinega doživljanja, da me kar naenkrat tako odločno zavrača. »Po svetovalčevem prepričanju je edino logično, pošteno in celo junaško, da žena zaradi tega razdre svoj odnos z menoj, da se loči,« sem bil svestem početja, s katerim je svetovalec v svoji večdesetletni strokovni praksi razdril na kupe zakonov, pa niti enega ustvaril. »Svetovalec ne zna popraviti te, na piškave alkoholne temelje primarnih družin majavo postavljene tiste najine družinske zgradbe, v kateri sva midva nosilni steni, otroci pa obok med nama. Da otroci kot obok ne razmaknejo, ampak utrdijo to družinsko zgradbo, je potrebna kot železo trdno vez med nama, nosilnima stenama. Potrebno je ne samo vzdrževati to železno vez ljubezni, ampak po potrebi tudi sanirati temelje, to je prenoviti predstave o družinskih vlogah, ki sva jih osvojila še kot mala otroka in so bile zato bolj ali manj nezavedne,« sem se posluževal meni tako ljube prisprodebe o strukturi družinske zgradbe. Strah me je bilo pred posledicami, ki bi jih svetovalčevi nasveti ženi o ločitvi povzročili na otrocih. »Zanj je trpljenje otrok, ki z razvezo izgubijo vero v starša kot zanesljivi opori, nepomembno,« sem se bal časa, ki se je napovedoval.

Na posledice svetovalčevih nazorov mi ni bilo potrebno prav dolgo čakati. Ni me toliko potrlo razočaranje, ker je žena ob njegovi izdatni pomoči sprožila razvezni postopek. Kot strela z jasnega je udarila vame odločitev sodišča o začasni dodelitvi otrok njej. Taka sodna odločba je namreč pomenila, da se morata otroka vrniti v sredino, ki je mrzlično iskala načine, s katerimi v lahko v očeh sosedov zakrila pravo naravo in vso širino

¹⁹ Dr. J. R. je bil petkrat poročen.

²⁰ Pri ženini otroški zagledanosti v očeta seveda mislim na ženski Ojdipov, to je Elektrin kompleks.

posledic alkoholne bolezni, ki so z mojo odselitvijo prišle na dan. Otroka sta se morala vrniti v okolje, v katerem je bilo še polno razgretih strasti in ranjenega ponosa zaradi razgaljenosti, do katere je prišlo. V meni se je odprlo eno samo veliko vprašanje: »ALI JE ŽIVLJENJE V OSNOVI KRIVIČNO?«

V bojazni, da mi bo odgovorjeno pozitivno, sem se zavlekel v svojo sobo, se potegnil vase in čakal, kaj se bo zgodilo. Ničesar nisem ne upal, ne mogel, ne zmogel storiti. Samo čakal sem.

V občasnih stikih, ki so mi bili dovoljeni s otrokoma, sem opazal, kako bliskovito se poslabšuje njeno duševno stanje. Vedel sem: »Ker okolje, v katerem sva živela z ženo, z mojim odhodom nima več ene do žrtev, na katero bi prenašalo svoje probleme, sta moja vlogo strelovoda prevzela onadva. Nikogar ni bilo, ki bi ju zaščitil. Če bi ju hotel kakorkoli zaščititi jaz, bi se zapletel vsak v inscenirane konflikte z ženo in njeno primarno družino, prek njih pa v konflikte med svetovalcem in njegovimi poklicnimi nasprotniki. Oboji so kot pes in mačka čakali na strokovne napake drug drugega, da bi si preko njih tudi na moje hrbtu vrnili milo za drago. Trpel sem, ker nisem mogel ničesar storiti. Le nemo sem lahko spremljal, kaj se je dogajalo.

IV. SMISELNE SLUČAJNOSTI

Prav v tem obdobju se je začelo dogajati nekaj, kar se je čez nekaj let v meni razumljivem jeziku odkrilo kot temeljno gibalno, neuničljiv temelj vsega življenja. Tisto, kar je presegalo moje moči, kar nisem mogel storiti sam, so mi pomagale storiti t.i. smiselno slučajne okoliščine. Gre za okoliščine, ki so se v naših očeh zgodile slučajno, ki pa so namerno smiselne v smotrnostni ureditvi ne samo naših življenj, ampak celotnega vesolja oz. stvarstva in to po volji Višje sile.

Hčera je prav v času razveznega postopka slučajno smiselno dobila vabilo k ugotavljanju zrelosti za vstop v šolo. Ne vem več zakaj, ampak žena je vabilo na pregled in skrb za to odstopila meni. Ta okoliščina mi je omogočila, da sva s hčerko na dispanzerju za predšolske otroke opravila še specialistični psihosocialni pregled. Zaradi nesporno ugotovljenih negativnih posledic bivanja v neustreznem okolju - pri hčeri so se začeli kazati celo nastavki jecljanja - je višje sodišče takoj razveljavilo sklep o začasni dodelitvi otrok ženi.

Oddahnil sem si. Otroke sem lahko brez nevarnosti konfliktov z ženo, njenim svetovalcem, centrom za socialno delo in sodiščem zadržal pri sebi.

Zadihal sem, tiho, mirno, brez hrupa in vzhičenega zmagoslavja. Preveč v temelj me je načelo vprašanje o pravičnosti življenja, da bi si upal glasno proslaviti prvi, upanja polni odgovor. Pa tudi ni bilo razloga za veliko

slavje. Žena je bila še vedno trdno vpeta med ljudi,²¹ ki so še kako potrebovali nove razbite zakone zato, da bi si lajšali svojo slabo vest, ker niso sledili tisti kljubovalni moči ljubezni, s katero se ta upira lažji poti dezartiranja iz ljubezenskega odnosa namesto težje poti prenavljanja slabo izgrajenega temelja družinske zgradbe in bolj ali manj nevestnega vzdrževane ljubezenske vezi med partnerjema.

Prišlo je naslednje upanje. Na avtobusu sem, ponovno ne slučajno, ampak po volji Višje sile smiselno namerno srečal prijatelja.²² Povedal mi je, da so znanci - bili so prvi v državi - ustanovili skupino Anonimnih alkoholikov. Bil sem svojec alkoholika, nisem čakal. Začel sem redno zahajati mednje. Pri njih sem doživel tisto, kar sem tedaj najbolj rabil. Bil sem sprejet, sprejet v veliko družino ljudi, ki so se pravkar odpovedali ugodnostim večletnega, s strani ženinega svetovalca pri ločitvah tudi avtoritarno vodenega okrevanja od posledic zasvajanja z alkoholom in se prepustili iskanju manj gotove, pa bolj njihove poti okrevanja.

Že v prvem mesecu sem prišel do rešitve problema, ki me je v svetovalčevem programu spravljal na rob norosti venomer, kadar se me je začelo prepričevati, da je moje trdno prepričanje o ljubečem odnosu med nama z ženo moja čista fikcija, fantazija, utvara, iluzija, norost. Tako govorjenje je v meni sprožalo komaj obvladljiv strah, da bom okraden pri belem dnevu. Vsem hkrati in vsakemu posebej sem začel pojasnjevati njihove zmote in zablode. V njihovih očeh je bilo to moje početje samo še dodaten argument za prepričanje, da sem nor, prepričanje, glede katerega so bili v nesporni večini. Kot papige so namreč za svojim svetovalcem ponavljali, da me žena pač ne mara več, da se me boji, ker ji bom kaj naredil in da jo je celo strah, da jo bom ubil.

Na srečanju skupine AA se mi ni bilo potrebno z nikomer prerekati nikomer ni bilo potrebno nič dokazovati, se pred nikomer braniti. Člani so se iskreno prizadevali razumeti moje težave in to mi je zadoščalo. Spoznal sem, da sploh ni pomembno, kateremu mnenju pritrjuje okolje. Edino pomembno je, ali se to mnenje ujema z resnico. To spoznanje me je napolnilo s tisto mirnostjo, s katero sem v času študija pristopal k izpitnemu preverjanju znanja v radovednosti, ali bo profesorju uspelo dobiti oceno, ki se bo v resnici skladala z znanjem, s katerim sem razpolagal. V meni se je polegel nemir, do katerega je prihajalo zaradi zmote, da sem življenjsko odvisen od točnosti prepričanj ljudi v alternativni terapevtski skupnosti svetovalca.

²¹ Mišljena je Alternativna terapevtska skupnost dr. J. R.

²² Zanimivo se mi zdi, da se ne spomnim več točno, kdo je to bil. Višja sila se res ne baha s tem, kar dela. Dela tiho. Verjetno je bil to po rodu nemški, pa v Slovenijo poročen M. K.

Prišlo je še do ene po volji Višje sile smiselne in zato neslučajne okoliščine. Sredi mesta sem srečal ženo svojega strokovnega kolega in tudi siceršnjega prijatelja.²³ V rokah je še vso toplo držala knjigo, ki ji jo je nekdo pred kratkim podaril. Knjiga je nosila smeli naslov Učbenik življenja.²⁴ Po nekaj besedah je darilo zamenjalo obdarovanca, malo zaradi mojega strahu, da bi z morebitno odklonitvijo še povečal prijateljičino precenjevanje moje stiske, veliko zaradi njene želje, da bi mi pomagala z vsem, kar je imela na razpolago, malo zato, ker sem bil pripravljen sprejeti vsako ponujeno roko, ki sem ji zaupal. Njeni sem, tudi zato, ker me je izkušnja njenega moža²⁵, ozdravljenega alkoholika razbremenjevala pritiskov, da nima pravice pomagati drugemu, če še sebi ne znam. Kadar se pred porogljivimi očitki nisem mogel nič več braniti s tem, da tudi zdravnik ne more operirati samega sebe, sem si v spomin priklical prijateljevo poklicno pot faliranega študenta zaradi alkohola in po okrevanju od njega diplomanta filozofske fakultete ter kasnejšega specialista klinične psihologije in doktorja znanosti. Ta »tableta« je vedno prišla.

Prek navedenih, po volji Višje sile smiselno slučajnih okoliščin so mi bili dani v pomoč trije močni aduti: otroka, AA skupina, knjiga. Žena je to začutila. Potem ko je prišlo do fizičnega obračuna med njo in očetom, se je preselila k meni, umaknila je tožbo za ločitev.

Nekajkrat se mi je pridružila pri obisku srečanja z mojimi novimi prijatelji. Ni šlo. Ne samo pri njej. Tudi zame so bili pritiski prehudi. V meni se je že pred njenim prihodom v AA začel krepiti strah, da moje doživljanje otroka alkoholika alkoholiki in njihove žene doživljajo kot obtoževanje njih samih. Ko je v skupino prišla še žena, se je temu strahu pridružil še ta, da bom s preveliko iskrenostjo o ogroženosti, ki sta je povzročila v meni zlasti kriva obtožba o spolnem deliktu in tožba za razvezo, preveč prizadel njen ugled v skupini.

Tudi pri osvajanju lekcij iz Učbenika življenja sem napredoval vedno počasneje. »Razkrivanje smisla življenja je lekcija, pri učenju katere se ustvarjajo cele kulture,« sem modroval, zraven pa se bal, da se bom moral vseh pravih poti v celoti naučiti na svojih lastnih napakah. »Premalo praktičnega znanja ima s prenavljanjem osebnostnih zgradb,« sem pritrjeval notranjemu glasu med uvidi, do katerih sem največkrat prihajal z vztrajnostnim tekom. »Potreboval bi učitelja, ki bi me vodil.«

²³ Žena strokovnega kolega in prijatelja je ddr. V. V.-P.

²⁴ Gre za knjigo Kojc, Martin, Učbenik življenja, Domus, Ljubljana 1989

²⁵ Njen mož, moj strokovni kolega in prijatelj je dr. A. P.

V. STROKOVNA (SAMO) POMOČ

Žena mi je posredovala povabilo njenega svetovalca, k kateremu je še vedno zahajala, naj se ponovno vključim v njegov program. Odločil sem se: »K svetovalcu bom šel znova na operacijsko mizo. Prepustil se mu bom, da operira še naprej. Opazoval ga bom, kaj in kako dela, sodeloval, kar se najbolj da, se učil na njegovih napakah. Strokovne dileme bom skušal razreševati v njegovem društvu terapevtov za alkoholizem, ki ga ima organiziranega.«

V četrtem letu mojega tihega šolanja je najin svetovalec vključil v svoj program mojega poklicnega kolega, ki se je ukvarjal z metodo naravne meditacije. Zaradi zanimanja za način, s katerim je njemu - svetovalčevemu pomočniku uspelo pri ženi v nekaj mesecih premakniti, kar mojstru ni uspelo v bistveno daljšem času, sem se vključil v njegovo skupino. V ženinih očeh sem namreč ob njegovem vodenju prenehal biti glavni krivec za njene težave, poleg tega pa se je začela presenetljivo prizadevati za najino partnersko sožitje.

Vsebina dela v skupini je meni obudila duha, ki sem ga tja do zaključka študija okušal pri svojih moralnih vzgojiteljih - duhovnikih. Na enem od srečanj skupine se je v mojo zavest izvilo občutje: »Vse sem pripravljen dati, vse dam, kar imam, samo da si ponovno pridobim notranji mir. Bil sem pripravljen storiti karkoli, samo da se rešim iz začaranega kroga stisk in konfliktov. Ti me vedno znova vržejo ob tla v trenutku, ko mislim, da sva z ženo končno stopila v tisto lepoto skupnega življenja, o kateri sem sanjal v mladosti, ko sem opazoval v mladinski verski skupini in kasnejšem pevskem zboru²⁶ svoje zaljubljene prijatelje, bral leposlovne knjige in gledal kvalitetne ljubezenske filme.« To občutje je spremljala jasna, pa komaj zaznavna gotovost, da obstaja pot v ta svet, da pa se bom moral odpovedati nečemu, česar se še zelo krčevito oklepam. Kaj je to, mi ni bilo niti najmanj jasno.²⁷

²⁶ Leta 1978 sem bil v svojem rojstnem kraju ustanovni predsednik mešanega študentskega pevskega zbora.

²⁷ Še najmanj sem pričakoval, da bo to izguba zaposlitve. Ob njeni krivični izgubi leta 2004 zaradi gladovnega protesta proti privilegiranemu vpisu poskusnih devetošolcev v srednjo šolo je bil odgovor na moje vprašanje Višji sili »Kaj pa sedaj?« naslednji: »Vzemi svoj križ na rame in hodi za Menoj.« Krčevitemu oklepanju svojega poklica sem se moral trajno odpovedati leta 2014, ko sem se proti svoji volji invalidsko upokojil zaradi uradne diagnoze blodnjava motnja. Formulacija proti svoji volji pomen, da imam to bolezen po mnenju psihiatrije, ne pa po svojem lastnem prepričanju.

Menim namreč, da je diagnoza konstrukt. V svojem življenju nisem namreč niti za trenutek pomislil na to, da bi ubil svojo ženo, pa čeprav je bila ta obtožba razlog psihiatra-alkohologa dr. J. R. za prvo prisilno napotitev mene na zdravljenje septembra leta 1989. Prav tako nisem nikoli pomislil na samomor, pa čeprav je bil kronski dokaz za mojo drugo prisilno privedbo na psihiatrično zdravljenje februarja 2011 po mnenju mojih najbližjih ravno ta nevarnost (v odpustnem mnenju je psihiater dr. M. D. 25. 3. 2011 zapisal, da

Vodja skupine je za vikend organiziral delavnico. Ta me je pripeljala v to jutro, kateremu je zvon v zvoniku za pogozdeno vzpetino pred menoj pravkar odmeril šesto uro in četrto. Kako ne bi slišal in prepoznal glasu, ki mi je bil pred leti v času vojaških vaj, ki smo jih imeli na bližnjem poligonu,²⁸ v svojevrstno veselje in tolažbo. Edini je bil, si se ni zmenil za povelje »Pali!« in je redno usekal mimo njega, takrat seveda, ko je prišel njegov čas za to. Edini je bil, ki je tako za oficirje v bližnji gostilni kot tudi za nas vojake pravično odmerjal čas, ki smo si ga krajšali vsak na svoj način.

Gozdni svet za gostilno, proti kateremu me je to jutro vodila pot, mi je ostal takrat kljub nekaj vojaškim pohodom praktično nepoznan. Skoraj vso pozornost in energijo sem namreč porabil za krotitev neznanke jeze in besa nad navadami vojaških lumpov in neumnostjo sistema, ki sem se mu moral podvreči za nekaj dni. Napol zastrti svet za gostilno se mi je zdel tokrat kot nalašč za preverjanje, ali nova prepričanja, do katerih sem prišel ob sicer plahem pristajanju na miselno dioptrijo naravne meditacije, ustrezajo točnosti življenja samega.

Ko sem začel pred leti v boju s čustvi, ki so me spravljala čisto iz sebe, uporabljati sprostitveni tek, sem včasih namerno zavil na meni še nepoznane poti. Opažati sem začel zanimivo zakonitost. Kadar sem se počutil dobro, kadar sem bil »bolj pri sebi«, sem se lahko na nepoznanih razpotjih prepuščal izbiri poti po občutku. Nagrade za tako prepuščanje so bile čudovite. Košček za koščkom sem odkrival, širil in povezoval svetove, med katerimi se je včasih raztezalo tudi po deset in več kilometrov meni še nepoznanega sveta. Pa to še ni bilo najlepše. Enako se je dogajalo v mojem notranjem svetu. Povezovala so se mi izkušnje in znanja, med katere je čas zagozdil že dvajset in več let pozabe. Bral sem naravo, notranjo in zunanjo, desetkrat lepšo od najlepših nadaljevanj na najboljšem televizijskem ekranu.

Dogajala se je tudi druga skrajnost. Včasih me je na razpotjih neka nevidna notranja prisila potiskala na stranpoti, ki so se končevale v neprehodnih goščavah. Nisem se hotel pravočasno ustaviti, se umiriti, pretehtati pot, se odločiti in se upreti tej prisili. Na vsakem naslednjem razpotju sem dobesedno zbežal pred njo na, bilo mi je vseeno, katero pot.

sem prepričljivo ovrigel možnost samomorilnih teženj). Menim namreč, da sem bil v invalidsko upokožitev prisiljen s postopki prisilnih privedb in prisilnega zdravljenja, med drugim z jemanjem zdravil na eni strani pod grožnjo njenega dajanja s fizično silo (kar se je v enem primeru tudi zgodilo!) in na drugi strani z grožnjo razveze zakona. Zdravila še vedno jemljem enkrat na tri mesece, da je »mir v hiši«.

Trenutno mi daje smisel življenja moj leta 2013 opuščen in za jeseni načrtovan doktorski študij o nadaljnjem razvoju javnega in zasebnega šolstva doma in v svetu.

²⁸ Gre za nekdanje vojaško vežbališče v Crngrobu.

Potem sem se počutil krivega, bilo me je sram, da sem morda zabredel. Nisem se hotel obrniti, rinil sem naprej, rinil naprej, rinil. Bežal sem pred soočenjem s posledicami napačnih odločitev toliko časa, da so mi včasih strma pobočja z vseh strani zagradila pot. Pa še takrat se nisem bil pripravljen obrniti in se vrniti po poti, po kateri sem se pustil zapeljati. Fizično povsem izčrpan, pa še vedno v upanju, da bom poplačan za vložen napor, sem se marsikdaj privlekel skozi take gošče, ki bi jih spravila v red samo še vžigalica.

Edino posledice na telesu so opozarjale, da v mojem pričakovanju plačila za vložen napor nekaj ni čisto v redu. Edino njim je uspelo pocukati gluha ušesa moje vesti tako močno, da sem se zdrznil ob opozorilu: »Telo ti je sicer dano v svobodno uporabo in oskrbo, ne pa tudi v lastništvo. Če z njim ne boš ravnal bolj spoštljivo, lahko pride proti tvoji volji tudi do odpovedi sodelovanja.«

Tehniko me tekom potekajočega izbiranja poti v neznano sem v zadnjih letih tako izpilil, da sem jo začel uporabljati za razločevanje pravilnosti novih spoznanj, do katerih sem prihajal.

To sem se namenil storiti tudi to jutro. Najprej sem pregledal, v kakšnem stanju se nahaja moje telo. Prvi je prišel na vrsto pulz. Nalet krvi je močno, odločno in enakomerno odrival prste v zapestju, kjer sem ga najraje preverjal.

»113 udarcev na minuto. 60% obremenitev. Sprostitveni tek je to.« Vedel sem: »Širokosrčnost.«

Prisluhnil sem svojim korakom. Narahlo sem poudaril tistega, pri katerem sem začel izdih. Štel sem, ugotavljal število korakov med izdihom in njihovo število med vdihom. Najprej sem naredil večje število korakov za izdih kot za vdih. Potem je prišlo do ravnovesja med obema, na koncu sem naredil več korakov v času vdiha. Zadovoljen sem ugotovil: »Širokogrudnost«.

Pod razširjenim prsnim košem, ki ga ni stiskala nobena odvečna skrb, je srce z lahkoto ustvarjalo podtlak in sesalo iztrošeno kri nazaj proti pljučem. Z dvignjenimi in v ritmu glasbe pozibavajočimi se komolci sem prsni koš še dodatno razpiral in omogočil pljučem, da so se kar se da najbolj oskrbela s svežim zrakom.

»Telo dela brezhibno. Očitno so se novi, v zadnjih dneh nastali, pa še nestestirani programi že lepo vključili v telesno delovanje. Lepota notranje skladnosti me bo v kratkem pripeljala v zunanjo,« sem bil prepričan, da je to jutro res dobro jutro.

Namesto skladnega prelivanja notranje v zunanjo skladnost sem že na prvem razpotju nekam nelagodno zaplaval prti sredin razcepa upajoč, da bom v

nekaj korakih, ki so še ostali do njegovega roba, začutil, kam me vodi pot. Da ne bi udaril z glavo v vršiček mlade smreke, ki je nedvoumno zamejevala zaključek križišča, sem moral zadnji trenutek, pa precej na silo, zaviti. Zavil sem v desno. Nekaj strahu se je kot droben oblaček pririninilo na rob moje zavesti.

Na naslednjem razpotju me je prejšnji dogodek kar sam potegnil v desno, le da je vlogo usmerjevalca prevzela smreka na začetku razpotja.

»Vidiš, tako gre to,« je modroval razum. »Če si najprej zavil skoraj prepozno, si potem to storil prekmalu. Ker pa v miselnem procesu po tezi in antitezi sledi sinteza, bo že v naslednjem razcepu prišlo do ravnovesja med preveliko sproščenostjo in preveliko odločnostjo.« Ob besedi ravnovesje sem nehote za en korak podaljšal dolžino izdiha. Izdahni sem tistega nekaj strahu, ki se je zataknil med rebra.

»Na naslednjem križišču bo vse tako, kot mora biti,« sem se hrabil.

Pot, ki je vodila do novega razpotja, je bila lepa. Oblaček dvoma, da izbiro poti le malo preveč prepuščam nezanesljivim občutkom, je izginil. Znova sem zadihal iz polnih pljuč. Upanje je ponovno vzplamtelo. Skladnost notranjega in zunanjega okolje je v meni predramila otroka, ki se je začel brezskrbno igrati z besedami. Prisluhnil sem mu.

»Bitje, bivati, biti. Srce bije. Dobro srce bije. Dobrosrčno bije v dobrosrčnem bitju.«

Spomnil sem se tiste raziskave na harvardski univerzi, v kateri so ugotovili, da imajo moralno dobri ljudje tudi po medicinskih pokazateljih dobro srce.²⁹

»Dobrosrčnost. Širokosrčnost. Ozkosrčnost. Trdosrčnost. Za posameznega človeka npr. rečejo: 'Ta ima pa mehko srce'«.

»Širokosrčen človek ne more biti ozkogruden, ker ozek prsni koš stiska srce,« je v pričo notranjega otroka, ki se je še vedno igral z besedami, uporabil svojo logiko razum.

»Dih. Na dih. Na v dih. Navdih.«

»Da. Do nič koliko navdihov je prišlo v zadnjih štirih letih med tekaškimi potepanji. Tek je pravi stabilizator, ki v zavesti vedno znova ustvarja pogoje za navdihe. Ti so preprečili, da bi postal žrtev sodb o podiranju stanovanja, izsiljevanju sodelavcev, zmožnosti krvnega delikta,

²⁹ O raziskavi glej Lukas, Elisabeth, Družina in smisel, Mohorjeva družba, Celje 1993, str. 185-186

duševni neprištevnosti, spolnem nasilju,« je začel pred otrokom razkazovati svoje mišice moj napuh.

Njegovo bohopenje je presekalo naslednje razpotje. Vprašanje »Kam,« je zletelo v prazno. Nisem imel več jasne misli. Prikrajšanost zaradi nezadovoljene potrebe po ugledu, po katerem sem tako hlepel, je bila še prehuda, pomiritev oz. notranja sprava z ljudmi, ki so jo s svojimi bolj ali manj zavestnimi zmotami povzročili, še predaleč.

Zavil sem kar nekam, brez prave volje, brez pravega občutka za sebe. V zavest so se začele dvigovati megle najhujšega oblaka, oblaka, da je tako ali tako vse brez veze.

Stisnil sem zobe, skušal sem se zbrati. Izmeril sem pulz, preštel sem število korakov za vdih in izdih.

»Trije koraki za izdih, dva za vdih.« Telo je ob zadnjih mislih avtomatično preklopilo v tak ritem dihanja, ki mu je omogočal intenzivnejše odstranjevanje vsega tistega slabega iz njega, ki se je sprožalo v duši.

Tako dogajanje pa ni vodilo v smer pričakovanja, da bom v tem jutru dobil potrditev resnično lepih in dobrih spoznanj zadnjih nekaj dni. Samovoljno, brez pravega občutka sem začel spreminjati ritem dihanja. Na silo sem hotel doseči tako delovanje telesa, ki bi odsevalo njegovo sproščenost. Začel sem postajati njegov gospodar, ne upravitelj.

V zavest se je prikradla bojazen: »Če bo šlo tako naprej, boš zaril. Ob vrnitvi z družčino niti slučajno ne boš mogel deliti lepote novih koščkov narave, ki so ti bili odkriti.«

Pritekel sem do novega razpotja. Misel, da se kolegom ne bom mogel z ničemer oddolžiti za jutranje ropotanje, je bila preveč sveža, da bi me izbiranje poti po občutku popeljalo na lepšo pot. Zavil sem na tisto, ki se je za ovinkom začela stekati v ozko grapo. Razum je zmožal najti vedno manj razlogov, s katerimi me je prepričeval v realnost pričakovanj, da me bo kolovoz pripeljal v novi čudoviti košček meni še nepoznane, vedno zastonjske narave. Vse težje sem našel suhe prehode med majhnimi mlakužami blata, ujetih v kolesnice. Izgled poti je vse bolj spominjal da dostop do gnojišča, iz katerega so s konji prav pred kratkim mukoma potegnili še zadnje vozove za mehko podlago veliko pretežkega gnoja. V moji zavesti so se začele megle zaskrbljenosti zgoščati v vse težje in temnejše oblake strahu in bojazni, da to jutro le ni tako dobro, kot se pričakoval.

Ko sem za trenutek usmeril pozornost na tisti del sebe, ki je bil fizično najbolj pri tleh, sem se zdrznil. Tekaške copate, na usluge katerih

sem moral računati še cel dan, so skupaj s trenirko že močno spominjale na hlevsko delavno uniformo.

Hočeš nočeš sem moral priznati, da je v meni kljub tridnevnemu pospravljanju ostalo še kar precej nekoristne duševne ropotije. Ne glede na to, da sem bil v teh dneh res maksimalno zavzet in prizadeven ter zato upravičeno deležen veliko resnično lepega in dobrega, še vedno nisem uspel premostiti brezna za samostanke zidove tišine odmaknjenega, pa nekako idiličnega, kljub vsemu pa še kako realnega občutenja smiselnosti vsega, kar mi ponuja življenje. Nisem uspel prenesti tega občutenja v tisto življenje onkraj zidov, ki me je tiščalo k tlom z občutki strahu, krivde in lastne ničvrednosti. Tudi v tehniki naravne meditacije še nisem našel načina, ki bi bil kos izredno močnemu strahu pred življenjem in popačenimi pogledi, ki so izvirali iz nezaupanja vanj.

Ob spoznanju, da me lahko hlepenje po lepem, pa vedno znova izmikajočem se svetu zaradi zanikanja trenutne konkretnosti že v najkrajšem času pripeljati v hudo grdo, bo tem spoznanju se mi je uspelo obrniti nazaj. Misel, da bi se znal v že zelo kratkem času spremeniti v tistega petelina na kupu gnoja, ki se od svojih prijateljev poslavlja v sicer čistih, pa po teku skozi blatne grape umazanih in nato opranih ter še neposušeni hlačah in tekaški obutvi, ta misel me je brnila ven iz slepe ulice grape, v katero sem se vedno bolj gozdil.

Vračanje po isti poti mi je obudilo doživljanja mojih vrnitev iz hribov v obdobju, ko sta bila otroka že toliko stara, da smo se lahko cela družina odpravili za vikend v pastirsko kočo, ki jo je za devetindevetdeset let najel moj oče na Veliki planini. Zaradi prepričanja, da pomeni preusmeritev pozornosti od težav, ki so se mi vedno bolj kopičile, priznanje poraza in beg pred njimi, sem vedno težje našel čas, da bi se povzpел kam višje. Kadar mi je to kljub vsemu uspelo, sem se moral najprej soočiti s pravim navalom čustev, ki sem jih zatiral najmanj toliko, kolikor je direktorica v službi zatirala mene. Ko me je hribovska narava le uspela prevzeti s svojimi lepotami, je moral v dolini nastati prvi mali potres, tako težko breme se mi je odvalilo od srca.

Olajšanju so sledili tisti navdihi za reševanje težav, ki niso bili odvisni od nikogar drugega, ampak izključno od mene. Znova in znova sem doživljal, da moji mladostni ideali življenja niso samo lepi, ampak istočasno pravi, resnični, dobri, koristni in tudi praktično uresničljivi.

Še veliko težje kot v hribe se mi je bilo potem težko odpraviti nazaj v dolino. Čutil sem, da je pravo tisto doživljanje življenja, ki sem ga čutil v sebi zgoraj na planini, nepravo pa tisto, ki me je zagrnilo, ko sem se vrnil v dolino. Vedno težje sem se odpravljal kam višje, kajti vračanje je bilo

podobno trpljenju človeka, ki ga pri polni zavesti z milimetrsko počasnostjo spuščajo v kotel vrelega olja.

»Zakaj mora biti tako? Zakaj ta razklanost? Zakaj ta gotovost zgoraj in ta nemoč spodaj? Kam izgine ta vera v življenje, za katero vem, da ni privid, pa čeprav nimam nobenega drugega argumenta kot samo svojo notranjo gotovost? Zakaj se z neverjetno upornostjo borim za pravice drugih, za svoje pa si komaj kdaj upam dvigniti glas? Zakaj se tako odločno borim proti posledicam napak drugih, pred slabostmi v sebi pa bežim, si zatiskam oči, se jim izmikam, jih ignoriram, prelagam spopadanje z njimi na jutri? Zakaj sem predpražnik, ki pohlevno nastavlja še svojo hrbtno stran in pusti, da si vsak obriše blatne noge svojih zmot vanj, ne da bi kdaj tudi počistil za seboj, priznal, da je bil pregrob, kar nasilen do mene? Kje je pot ven iz tega, kje je most, ki bo premostil to razklanost?«

V navzkrižnem ognju neodgovorjenih vprašanj, ki so sprožala malodušje - koliko je zaradi njih začelo moje telo postajati ozkogrudno in trdosrčno, nisem imel več volje ugotavljati - sem se po zapeljivih brezpotjih kot zablodel pes vračal nazaj proti robu gozda. Misli sem prepustil njim samim.

»Loči se. Zaključi svoj nori zakon. Pusti svoje znanje, odpovej se svojemu poklicu,« sem že ne vem v katero prešteval nesojene pogrebce svojega zakona in poklica.

»Res ga ni bilo meni dragega človeka (da drugih sploh ne štejem), ki bi mi v trši ali milejši obliki ne izrekel teh besed,« sem prikimal ravnodušno. »Kdo je pa sploh zmožen razumeti moje stiske,« sem jadikoval.

Podtikajoči odgovor »Nihče!« sem zaobšel z močnejšim zamahom komolca nazaj, kot bi hotel z njim suniti direktno v nos nekoga, ki mu nisem pustil, da bi me dohitel. Pa ni bilo samo to. Z leve strani - ponovno sem tekel mimo strelišča - je začela riniti vame zamera do ljudi, ki so mi s svojo malomarnostjo (to je brez da bi nam dali dušnike za ušesa) na sicer drugem vojaškem poligonu na Notranjskem z ukazom »Pali!«, odstrelili četrtino sluha.

»Ne samo, da me nihče ne razume, nihče tudi še ni odgovarjal za krivice, ki mi jih je storil,« sem obtoževal in bentil še čez tisto poštenost življenja, ki noče poravnati računov.

VI. SPOČETJE AOOA

Pa se je začelo dogajati nekaj presenetljivega. Bolj ko sem se oddaljeval od gošče, v katero sem zabredel to jutro, bolj ko se je gost smrekov gozd začel redčiti v listnatega, bolj kot se je začelo nad menoj odpirati jasno nebo, pred menoj pa razgrinjati široki travniki, bolj se je

začel v srce vračati mir in spokojnost jutranjega razpoloženja. Pred seboj sem že opazoval prve hiše naselja, na koncu katerega je večina mojih prijateljev gledala še zadnje prizore sanjskih nočnih predstav.

Nehote sem usmeril pozornost na misli: »Živel si samovoljno, tekmoval si z močjo drugih ljudi. Čas je, da začneš živeti tako, kot je prav.« Nisem imel pripomb, samo vprašanje: »Kako?«

Prvi korak bo začetek delovanja skupine odraslih otrok alkoholikov.«

»O ljubi Bog,« sem pocukal za brado vse zmotne in pravilne predstave o sebi in se skušal skriti v naročje svoje otroške šibkosti.

»Saj to je norost. Saj še zdaleč nisem prišel do tiste notranje trdnosti, da bi zmoget biti v oporo ljudem, ki jih je prav tako kot mene poškodovalo odraščanje v alkoholičnih družinah.«

Pred oči mi je stopilo razočaranje nad vrstniki, ki so sprejemali svetovalčevo enostransko, mestoma celo vulgarno materialistično pojmovanje ljubezni in iz njega izhajajočo prakso razdiranja zakonov oz. družin. Zaman sem pričakoval, da bo vsaj še kdo jasno nasprotoval takemu početju. Upal sem, da se bo vsaj še kdo izmed njih spomnil, kako si je kot otrok kljub vsemu, kar se je dogajalo med očetom in mamo, želel še naprej za vsako ceno obdržati oba, ker ju je imel enako rad. Pričakoval sem, da bom vsaj pri njih deležen tistega sočutja in razumevanja, ki sta mi ga kot otroku nudila brat in zlasti sestra tedaj, ko sem se počutil najbolj zapuščenega.

Zajokal sem. Preveč sem si želel, da bi bil končno nekje sprejet takšen, kakršen sem. Preveč lepo bi bilo, da se mi ne bi bilo potrebno ničesar bati in se boriti z občutki krivde, če česa ne bi zmoget. Prelepo bi bilo biti sprejet na način, kot sem ga bil deležen v prvi mesecih pri AA-ju. Končno bi se nekje počutil varnega, zaščitenega in predvsem nekrivega, da sem takšen, kakršen sem. Lahko bi postal upoštevan, cenjen, spoštovan. Prenehal bi biti predpražnik, ki se potem, ko je v svoji ustrezljivosti očistil spodnji del okončin, počuti krivega, ker ne more očistiti svinjarije tudi iz zgornjih, saj so si ljudje v svoji brezčutnosti umazali ne samo noge, ampak tudi roke.

Prelepo bi bilo, preveč si želim tega, pa se počutim premalo usposobljenega, slabo znam tuje jezike, da bi ...«

Solze so odplakovale ugovore. »Saj v skupini že nekaj časa opazuješ svojega mladostnega prijatelja iz košarkarskega igrišča pri šoli³⁰ in njegovo ženo.³¹ Ona refleksno prikrivava svojo neuspešnost tako, da pridno našteva pomanjkljivosti svojega moža in vanj nezavedno projicira jezo na očeta alkoholika, svetovalc jo nevede ščiti in pritiska na ločitev, prijatelj v

³⁰ Mladostni prijatelj je soustanovitelj kamniške skupine AOOA A. K.

³¹ Žena mladostnega prijatelja je M.K.

obnašanju vse bolj sledi tistemu strahu svojega ranjenega notranjega otroka, ki bo ob zapitem očetu izgubil še naklonjenost matere. Tako ti kot on sta enako poškodovana, boječa, vase zaprta, nezaupljiva. Idealni žrtvi. Drug pred drugim ne moreta zakriti, kaj se dogaja v vajinih dušah, pa če vaju je tega še tako strah in sram.«

Ko sem tekel mimo prvih hiš, sem še vedno jokal. Vseeno mi je bilo, če me kdo vidi. Resnica ni bolela, nje se mi ni bilo potrebno sramovati.

»Če mora biti tako, naj bo.« Ni ga bilo več ugovora, ki ga solze ne bi sprale iz lic. »Če mora biti, naj začne bivati,« sem poslušal srce. Nisem vedel kako in kdaj bo prišlo do rojstva, vedel sem le, da sem mora moje strokovno znanje umakniti pred nečim, ki je še vrednejše, še višje od njega.

»Če sem bil danes v goščavo zapeljan zato, da bi preko tega spoznal še zadnji, pa najbolj bistven kamenček, ki je še manjkal v mozaiku moje preнове, je prav tako. Če sem se tu znašel zato, da bi pomanjkljivosti podobe svojega biološkega očeta, katere sem štiri leta lahko popravljajl z učenjem pri svojem strokovnem očetu, sedaj dopolnil še z zaupanjem v Tistega, ki mi daje na eni strani svobodo uporabe resnice, lepote, dobrote, koristi in pravice, na drugi strani pa seveda tudi odgovornost za izbiro, pri čemer me nikoli ne pusti brez nasveta ali usmiljenja, če mi je bilo vse to dano zato, da ...«

Iz oči se je ulila prava ploha. Če bi si upal kričati, bi zbudil vso vas, tako močna bolečina je prerezala telo ob spoznanju bistva stiske, ki me je ugonabljalala. Bolečina, ki se je trgala iz mene, bi drobila kamenje v prah, samo da bi ljudje v vasi lahko še naprej v miru uživali zadnje trenutke svojega močnega počitka.

»V svojem življenju nisi bil nikoli tako nemočen pred zablodami in navali negativnih čustev kot potem, ko si se odločil, da se lahko zaneseš samo še nase. Tvoje življenje ni bilo nikoli bolj polno trpljenja kot potem, ko si z zmaličeno podobo svojega očeta alkoholika zavrgel vero v resnični obstoj kakršnegakoli ljubečega bitja, ki bi bilo višje od tebe. Nikoli prej nisi bil boj nezaupljiv do vsega, kar te je presegalo, kot potem, ko si v središče življenja postavil zaupanje le še v samega sebe,« mi je govoril notranji glas, katerega poučevanju sem se prepustil.

»Če me boš Ti, ne vem kako naj Te imenujem, kako naj Te kličem, Te zapišem, če me boš Ti vodil s tisto očetovsko, meni tako nedoumljivo roko smiselnih slučajnosti, se Ti dajem na razpolago. Pripravljen sem se Ti prepustiti, vodi me mimo mojih zablodelih potov.«

Nevihta solz, dolga več sto metrov, se je postopno umirila. Nastala je umita tišina.

»Če sem res povabljen k delu po Njegovih načrtih, sprejemam. Dela se nisem nikoli branil. Nekaj izkušenj s programom dvanajstih korakov kljub vsemu že imam. Za začetek bo zadoščalo. Toda pripravljen sem biti le eden od kamenčkov v mozaiku. Samo eden od kamenčkov. Načrtovalec, Arhitekt, to nisem, nočem in ne zmorem biti.

Ob zaključku seminarja sem svojo odločitev v nekem posebnem notranjem miru zaupal skupini. Nejeverni besedni odziv vodje sem zaobšel z pozibavanjem telesa, katerega sprednji del sem imel naslonjen na nagnjenem tabureju, ob katerem sem klečal sedeč na leseni pručki za meditiranje.

VII. SKLEP

Jeseni, bilo je 8. 10. 1993, sva imela s prijateljem A. prvo srečanje. Datuma se tisti dan ni zdelo vredno zapisati nikomur...³²

Dušan J.

Zapisano v Kamniku ob četrti obletnici spočetja skupine AOOA **17.05. 1997** kot priloga slovenskega prevoda prve knjige o odraslih otrocih alkoholikov avtorice J. G. Woititz z istim naslovom.

Posodobljeno z opombami ob obuditvi delovanja AOOA **v Ljubljani 17.05. 2020** za objavo na spletni strani skupine.

³² Skupina anonimnih odraslih otrok alkoholikov je bila uradno ustanovljena dobre tri leta kasneje, to je 19. 10. 1996 s kratico AnOnOA. Po vsebini je pripadala mednarodnima skupnostma Odraslih otrok alkoholikov (ACoA/ACA) in Soodvisnih partnerjev (Coda).